

**YAPON TILIDA HAYVON OBRAZLARI ORQALI IFODALANGAN
QADRIYATLAR**

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Lingvistika mutaxassisligi (yapon tili)

*2-kurs magistranti **Mamatova Nozima Maxsutali qizi***

nozimamamatova1@gmail.com

Keywords: *paremiology, zoonymic components, Japanese language, animal imagery, culture, moral values, humility, loyalty, social norms, language and culture interaction.*

Kalit soʻzlar (Oʻzbek tilida): *paremiologiya, zoonimik komponent, yapon tili, hayvon obrazlari, madaniyat, axloqiy qadriyatlar, kamtarlik, sadoqat, ijtimoiy meʼyorlar, til va madaniyat aloqasi.*

Annotation: *Paremiology plays a vital role in exploring the inseparable relationship between language and culture. Japanese paremiology, especially proverbs containing zoonymic elements, deeply reflects the nation's worldview and cultural values. This article analyzes the moral and social meanings expressed through animal imagery in Japanese proverbs. Through examples, it highlights values such as humility, loyalty, discipline, wisdom, and the complexity of human relationships in Japanese society. The study also shows that many Japanese zoonymic proverbs share semantic similarities with those in other cultures, emphasizing the universality of human cognition and cultural expression.*

Annotatsiya: *Til va madaniyat oʻrtasidagi uzviy aloqani oʻrganishda paremiologiya muhim oʻrin tutadi. Yapon tili paremiologiyasi, ayniqsa zoonimik komponentlarga ega maqollar, xalqning dunyoqarashi va qadriyatlarini chuqur aks ettiradi. Ushbu maqolada yapon tilidagi hayvon obrazlari orqali ifodalangan axloqiy va ijtimoiy qadriyatlar tahlil qilinadi. Misollar orqali yapon jamiyatidagi kamtarlik, sadoqat, tartib-intizom, donolik va insoniy munosabatlarning oʻziga xos jihatlari yoritiladi. Maqola shuningdek, yapon va boshqa madaniyatlarda zoonim*

paremiyalar o'xshash semantik maydonlarga ega ekanini ko'rsatib, til va madaniyat o'rtasidagi universallikni ta'kidlaydi.

Til va madaniyat o'rtasidagi uzviy aloqani o'rganishda paremiologiya muhim o'rin tutadi. Yapon tili paremiologiyasi, ayniqsa zoonimik komponentlarga ega maqollar va matallar orqali, yapon xalqining qadriyatlari, dunyoqarashi va ijtimoiy me'yorlarini chuqur aks ettiradi. Ushbu maqolada yapon tilidagi hayvon obrazlari orqali ifodalangan qadriyatlar tahlil qilinadi. Hayvon obrazlari ko'pincha insoniy fazilatlar, ijtimoiy rollar va axloqiy qadriyatlarni ramziy tarzda ifodalash vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Yapon paremiologik tizimida hayvonlar obrazlari insoniy xulq-atvor, fazilat va illatlarni aks ettirishda muhim vosita hisoblanadi. Masalan, 「猿も木から落ちる」 (saru mo ki kara ochiru — “Maymun ham daraxtdan yiqiladi”) maqoli insonning xato qilish tabiiyligini bildiradi. Bu maqol yapon madaniyatidagi kamtarlik va o'z xatolarini tan olish qadriyatini ifodalaydi ¹.

Shuningdek, 「犬猿の仲」 (ken'en no naka — “it va maymun kabi munosabat”) iborasi ikki kishi yoki guruh o'rtasidagi doimiy kelishmovchilikni anglatadi. Bu zoonim paremiya yapon madaniyatida murosasizlik, raqobat va insoniy munosabatlarning murakkab tabiatini ifodalaydi ².

Yapon tili maqollarida hayvonlar orqali axloqiy qadriyatlar, masalan, sadoqat, fidoyilik, sabr-toqat va kamtarlik ifodalanadi. Masalan, 「鶴の一声」 (tsuru no hitokoe — “turnaning bitta ovozidan keyin hamma jim bo'ladi”) maqoli kuchli ijtimoiy ierarxiyani bildiradi. Bu yapon jamiyatidagi tartib-intizom va hurmat qadriyatlarini ko'rsatadi³.

Yana bir misol sifatida 「猫に小判」 (neko ni koban — “mushukka oltin tanga berish”) maqoli narsaning qiymatini anglamaydigan kishilarni tanqid qiladi. Bu paremiya yapon madaniyatidagi donolik va mehnat qadriyatlariga urg'u beradi⁴.

¹ Numata, S. (1996). **Kotowaza: The Proverbs of Japan**. Tokyo: Japan Times.

² Mieder, W. (2004). **Proverbs: A Handbook**. Greenwood Press.

³ Kikuchi, Y. (2019). **Japanese Proverbs and Cultural Reflections**. Tokyo: Bunka Press.

⁴ Yoshida, K. (2020). **Cultural Semantics of Japanese Proverbs**. Kyoto: Gakugei University Press.

Ko‘plab yapon zoonim maqollari boshqa madaniyatlarda ham o‘xshash semantik maydonga ega. Masalan, yapon tilidagi 「馬の耳に念仏」 (uma no mimi ni nenbutsu — “ot qulog‘iga ibodat”) maqoli ingliz tilidagi “Casting pearls before swine” bilan semantik jihatdan yaqin. Bu holat inson psixologiyasi va madaniy qadriyatlarning universalligini ko‘rsatadi ⁵.

Xulosa

Yapon tilidagi zoonim komponentli paremiyalar xalqning madaniy qadriyatlarini, axloqiy me‘yorlarini va ijtimoiy tuzilishini chuqur aks ettiradi. Hayvon obrazlari orqali yaponlar inson tabiatini ramziy tarzda ifodalab, muayyan xulq-atvor normalarini targ‘ib qiladilar. Shu bois, zoonim paremiyalarni o‘rganish tilshunoslikda madaniyat va til o‘zaro ta’sirini tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kuusi, M. (1994). **Proverbia Septentrionalia**. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
2. Numata, S. (1996). **Kotowaza: The Proverbs of Japan**. Tokyo: Japan Times.
3. Mieder, W. (2004). **Proverbs: A Handbook**. Greenwood Press.
4. Nakamura, H. (2015). **Language and Culture in Japan**. Tokyo University Press.
5. Kikuchi, Y. (2019). **Japanese Proverbs and Cultural Reflections**. Tokyo: Bunka Press.
6. Yoshida, K. (2020). **Cultural Semantics of Japanese Proverbs**. Kyoto: Gakugei University Press.

⁵ Kuusi, M. (1994). **Proverbia Septentrionalia**. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.